

mark. Jeg tror, at Kommunen i Kjøbenhavn har selv Indflydelse paa Ordningen af sit Skolevæsen, og derfor kan jeg ikke forstaa Andet, end at de Herrer fra denne Kommune, selv om de ville sige: Ja, den samme Frihed, som vi have, kunne vi ikke give fuldt ud til Folket omkring i Landet, dog ville give dem en Del Frihed, saaledes at det nærmede sig dertil. Thi hvis ikke, saa veed jeg ikke, hvorfor Titlen til Lovforslaget skal hedde „Forslag til Lov, indeholdende nogle Bestemmelser om Kommunernes Skolevæsen udenfor Kjøbenhavn“. Jeg kunde da være tilbøjelig til at foreslaa at stryge de sidste Ord „udenfor Kjøbenhavn“, saaledes at ogsaa Kjøbenhavns Skolevæsen undergaves de samme Betingelser. Jeg tror, at Kjøbenhavn befinder sig godt ved den Indflydelse, Kommunen har paa Skolevæsenet, og derfor venter jeg mig Støtte fra de Herrer's Side til at arbejde hen til, at vi rundt omkring i Landet kunne faae samme Indflydelse.

Rund: Den Oplysningsreform, som her ligger for, har overordentlig stor Betydning. Den har Betydning i social Henseende. Jeg behøver vel ikke at paavise nærmere, at der til at udfylde en Plads i de forskjellige sociale Stillinger kræves langt større Oplysning og aandelig Udvikling nu end tidligere. Den har stor Betydning i politisk Henseende. Der er gennem Valgretten lagt en stor Magt i den menige Befolknings Haand. Det kan nok være, at vi i 1848 og 1849 gif vel rask frem i den Retning, men det er min Overbevisning, at nu kunne vi ikke komme bort deraf, nu maa vi fastholde den almindelige Valgret. Det maa derfor være vor Opgave at fremme alle de Institutioner, der kunne gjøre Folket stiftet til bestandig bedre og bedre at bruge Valgretten til Gæld og Lykke for Landet, og derfor lægger jeg overordentlig Bægt paa den Reform, som er foreslaaet i det Forslag, som nu ligger for, Oplysningsreformen. — Naar der tidligere var Tale om Skolevæsenets Ordning, stode de forskjellige Ansuelser og Retninger meget skarpt lige over for hverandre. Det ene Retning lagde en saadan Bægt paa Forældrenes Ret over Børnene, at det var, som om Staten ikke havde Noget at gjøre i dette Forhold. Den anden Retning kunde ofte lægge en saadan Bægt paa Statens Ret, at det var, som om Forældrene ikke kom i Betragtning. Der har nu rundt omkring i Landet i mange Aar været afholdt Skolemøder, det ene Skolemøde efter det andet, hvor man har taget Sagen for og diskuteret den, og disse Skolemøder have virkelig haft det Resultat, at Ansuelserne og Retningerne ere komne hinanden en hel Del i Møde, saa der nu foreligger Noget, hvorom Alle ere enige, foreligger Noget, hvorpaa der kan bygges en videre Forhandling, og som mulig kan føre til et Resultat, hvori vi Alle kunne mødes. Det, som Alle nuilbags ere

enige om, er, at vel have Forældrene Ret over Børnene, men Børnene have ogsaa en Ret. Børnene have den Ret, at faae en saadan Undervisning, at de kunne udfikles aandelig saaledes, at de, naar de træde ud i Livet, have Betingelser for at føre, hvad jeg vil kalde, et ret, mennefteligt Liv, og erhverve sig de Kundskaber, der behøves for at finde sig tilrette i de forskjellige Stillinger og virke i disse, og at det, dersom Forældrene ikke stasse Børnene denne deres Ret, er Statens Pligt at træde i Forældrenes Sted og stasse Børnene den Ret, som Forældrene forholde dem, enten fordi de ikke kunne stasse Børnene denne Ret eller fordi det ikke ville. Det tror jeg nu, vi Alle ere enige om, og det er ikke noget ganske Lidt; det er Noget, hvorpaa der kan bygges en videre Forhandling. Men se vi nu hen til de forskjellige Retninger, der findes med Hensyn til Skolefagen kan jeg vel sige, at der er to forskjellige Retninger, den ene er den, der nærmest staa paa Fri Skolestandpunktet, og den anden den, der nærmest staa paa Stats Skolestandpunktet. Hvad nu den førstnævnte Retning angaar, kan det vel være vanskeligt nok aldeles klart at fremstille, hvad denne Retning vil eller kræver; thi Medlemmer, der høre til den Retning, tale ofte meget billedlig. Det har nu den Fordel, at det vækker Interesse for Sagen, men det har den Mislighed, at det kan være vanskeligt at se, hvorledes deres Meninger og Ansuelser skulle formes i bestemte Lovforslag. Jeg anfører ikke dette for at rette nogen Bebreidelse til de Herrer, men for at bede om Undskyldning, hvis jeg skulde komme til at fremstille deres Retning ikke ganske korrekt. Men saaledes som jeg opfatter den, er det deres Mening, at der skal være fuldstændig Frihed for at der kan danne sig Friskoler. Det har jeg nu ikke Noget imod; men der skal saa i hvert Sogne være en Sognekasse, hvoraf der skulde uddeles Penge til de Forældre, der ikke selv havde Naak til at bekoste deres Børns Undervisning, for at de saa kunne sætte Børnene i en hvilken som helst Skole, de ville, det være den offentlige Kommuneskole, eller det være Friskolen. Jeg haaber, der er en nogenlunde loyal Gjengivelse af, hvad Friskolemændene ønske. Naar man nu hører Tale om Friskoler, saa er det meget forskjellige Domme der fældes. Medens nogle holde Lovtaler over Friskolen, som om den skulde kunne bringe Befolkningen langt videre end nogen som helst anden

Rettelse.

Sp. 794 R. 22 f. n. „optagen i Tidenden i Tillæg C. Ias: „optagen i Tillæg C.“